

MAKTABLARDA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ONA TILI FANINING O'QITISH METODIKASI

Madolimova E'zozxon Sohibjon qizi

Farg'ona viloyati Bog'dod tumani 4-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Boshlang'ich ta'limda ona tili fanining ahamiyati, uning tutgan o'rni va bolalarga o'rganishda yangicha yondashish usullari haqida ma'lumotlar berib o'tilgan. Ona tilimizni o'rgatishda o'qitishni yangicha usullaridan foydalanish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Ona tili, tilning o'rni, o'qish, yozish, nutq, metodika, pedagogika, tarbiyalash, muomila.

Аннотация: Была дана информация о значении науки о родном языке в начальном образовании, ее роли и новых подходах к обучению детей. Даны рекомендации по использованию новых методов обучения в обучении родному языку.

Ключевые слова: Родной язык, роль языка, чтение, письмо, речь, методика, педагогика, воспитание, лечение.

Abstract: Information was given about the importance of mother tongue science in primary education, its role and new approaches to children's learning. Recommendations on using new teaching methods in teaching our mother tongue are given.

Key words: Mother tongue, role of language, reading, writing, speech, methodology, pedagogy, upbringing, treatment.

Til fikrni shaklantirish va bayon qilish, taassurot, his, kechinmalarni ifodalashda muhim o'rin tutadi. Til jamiyat a'zolarining bir-biri bilan o'zaro aloqasi uchun xizmat qildigan vositadir. Bu vosita qanchalik takomillashsa, fikr shunchalik aniq, ta'sirchan ifodalanadi. Maktabda ona tilini chuqur o'rganish zarurati tilning mana shu asosiy vazifalaridan kelib chiqadi. K.D.Ushinskiy boshlang'ich maktab o'quv fanlari tizimida ona tiliga katta ahamiyat berib, uni markaziy va yetakchi fan hisoblaydi. "Ajoyib o'qituvchi bo'lgan ona tili bolaga ko'p narsani o'rgatadi. Bola ikki-uch yil ichida shuncha ko'p narsa o'rganadiki, ko'p narsa bilib oladiki, yigirma yil qunt bilan metodik jihatdan juda to'g'ri o'qiganda ham uning yarmicha o'rgana olmaydi. Ona tilini ulug' pedagogligi ham ana shundadir", – deydi. Shuning uchun ham boshlang'ich sinflarda ona tilini o'rganishga katta ahamiyat beriladi. Ona tili – nutq, o'qish va yozish sohasidagi ko'nikma va malakalar o'quvchilar o'quv mehnatining zaruriy sharti va vositasi hisoblanadi. Bola o'qish ko'nikmalarini egallash bilan birinchi navbatda, o'z

ona tilini o'rganishi zarur. Chunki ona tili bilimdonlikning, aql-idrokning kalitidir. Ona tili boshqa fanlarni o'qitish vositasi hamdir, jamiyat tarixi ham, tabiiy fanlar ham ona tili yordamida o'rganiladi. Demak, ona tili bolaning umumiy kamol topishida ham, bilim va mehnatga havasini uyg'otishda ham alohida rol o'ynaydi. Til muhim tarbiya vositasidir. Badiiy adabiyotlarni, gazeta, jurnallarni o'qigan bola o'zida eng yaxshi xislatlarni tarbiyalab boradi. Muomala madaniyatini egallaydi. Ona tili boshlang'ich sinfda asosiy o'rinni egallar ekan, har bir o'quvchida ona tiliga qiziqish va muhabbatni tarbiyalash zarur. Boshlang'ich sinflarda ona tili mashg'ulotlari turi va mazmuni quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. O'qish, yozuv, grammatik materialni o'rganish, kuzatishlar hamda o'quvchilarning ijtimoiy faoliyatlari bilan bog'liq holda ularning og'zaki va yozma nutqini o'stirish.
2. Birinchi sinfga kelgan bolalarga savod o'rgatish, ya'ni ularni elementar o'qish va yozishga o'rgatish, bu kamchiliklarni malakaga aylantirish.
3. Adabiy til normalarini, ya'ni imloviy va punktuasiyasi savodli yozuvni, orfoepik to'g'ri talaffuzni o'rganish nutq va uslubiy elementlarni egallash.
4. Grammatika, fonetika, leksikadan nazariy materiallarni o'rganish, tildan ilmiy tushunchalarni shakllantirish.
5. O'quvchilarni o'qish va grammatika darslari orqali badiiy, ilmiy-ommabop va boshqa adabiyotlar namunasi bilan tanishtirish, ularda adabiy asarni idrok etish ko'nikmasini hosil qilish.

Bu vazifalarning hammasini boshlang'ich sinflarda ona tili fani hal etadi va boshlang'ich sinflar ona tili dasturida aks etadi. Dastur davlat hujjati bo'lib, unda o'quv fanining mazmuni va hajmini shuningdek, shu fandan bilim, ko'nikma va malakalar darajasiga qo'yilgan asosiy talablarni belgilaydigan bo'ladi. Dastur talablarini o'qituvchi va o'quvchilar bajarishlari shart, uni kengaytirish va qisqartirishga yo'l qo'yilmaydi.

Boshlang'ich sinflarning ona tili dasturi ikki qismdan iborat:

1. Uqtirish xati.
2. Asosiy qismi.

Uqtirish xatida ona tili fanining tutgan o'rni, uning vazifalari ko'rsatilib, metodik yo'l-yo'riqlar beriladi. Dasturning asosiy qismi 3 bo'lim, u har bir sinfda o'quvchilar o'zlashtirishi lozim bo'lgan bilim va ko'nikmalar hajmi ko'rsatilgan. Dasturning bo'limlari: "Savod o'rgatish va nutq o'stirish", "O'qish va nutq o'stirish", "Grammatika, imlo va nutq o'stirish"dan iborat. Har bir bo'lim bir necha qismlardan iborat. Masalan, "O'qish va nutq o'stirish" bo'limi, "Sinfda o'qish" va "Sinfdan tashqari o'qish"ni; sinfda o'qish o'z navbatida "O'qish mashg'ulotlarini", "Matn ustida ishlash" qismlarini o'z ichiga oladi va hokazo. Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki "til

- millat ko'zgusi". Shunday ekan til qonuniyatlarini to'liq anglab yetishlik har bir inson uchun muhimdir

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ashrapova.T, Odilova. M. "Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi" Qo'qon 2008-yil 10-12-bet
2. Usmanov.N "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini milliy g'oya targ'ibotiga tayyorlashning pedagogic va texnologik asoslari" Toshkent 2012-yil
3. Qosimova K., Matchonov S. "Ona tili o'qitish metodikasi" Toshkent 2009-yil